

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีเนื้อหาสำคัญ 2 ประเด็นคือ องค์ความรู้ด้านอาชีพที่ดำเนินการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และค้นหาตัวแบบการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมรวมทั้งการใช้ตัวแบบพัฒนาอาชีพเพื่อความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน พื้นที่ศึกษา ได้แก่ 3 ตำบลของอำเภอไชยาคือ ตำบลป่าเว ตำบลทุ่ง และตำบลเลม็ด กระบวนการศึกษาเริ่มด้วยการศึกษาข้อมูลบริบทพื้นที่ศึกษาในภาวะการเปลี่ยนแปลง ต่อจากนั้นจึงศึกษาเนื้อหาหลักด้วยการศึกษาข้อมูลเอกสาร และการศึกษาภาคสนามควบคู่กันไป การศึกษาภาคสนามใช้วิธีการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์เจาะลึก และจัดเวทีชุมชน ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ และนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

องค์ความรู้ด้านอาชีพแต่เดิมของชาวบ้านใน 3 ตำบล อันเป็นช่วงของวิถีเศรษฐกิจยังชีพ หรือเศรษฐกิจชุมชน หรือเศรษฐกิจพอเพียง ชาวบ้านประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก และทำไร่ หาของป่า ทำสวน จับสัตว์ควบคู่ไปด้วย การประกอบอาชีพดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปเมื่อการผลิตเพื่อยังชีพเปลี่ยนเป็นผลิตเพื่อขาย ภายหลังที่นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้พัฒนาประเทศ ชาวบ้านประกอบอาชีพทำนายน้อยลง พื้นที่ทำนาเปลี่ยนเป็นพื้นที่สวนปาล์ม น้ำมัน สวนยางพารา บางส่วนเป็นนาทุ่ง และประกอบอาชีพส่วนตัวอื่นๆ เช่น ประมง พื้นบ้าน เพาะเห็ดฟาง ทำงานหัตถกรรม ฯลฯ นอกจากนี้ยังร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ย กลุ่มผักปลอดสารพิษ กลุ่มเลี้ยงเป็ด กลุ่มเพาะเห็ดฟาง กลุ่มไข่เค็ม กลุ่มข้าวซ้อมมือ เป็นต้น ทั้งการประกอบอาชีพส่วนตัวและกลุ่มอาชีพล้วนยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดี แต่เป็นการดำเนินการอย่างหลวมๆ มิได้ละเอียดลึกซึ้งแต่ประการใด

ด้านการค้นหาตัวแบบเพื่อการพัฒนาอาชีพของชาวบ้านด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลจากทั้ง 3 ตำบลที่ชุมชนได้เลือกสรร อันได้แก่ กลุ่มผักปลอดสารพิษของตำบลป่าเว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านคลองยวนและอาชีพเพาะเห็ดฟางบ้านยางยวนของตำบลทุ่ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม. ไชยา และกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อเพิ่มปริมาณปุ๋ยขาวของตำบลเลม็ด โดยที่กลุ่มอาชีพและอาชีพดังกล่าวมีการดำเนินกิจกรรมอันแสดงถึงการนำชุมชนไปสู่ความมั่นคงเข้มแข็งตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถพึ่งตนเองได้ ทำให้ได้ตัวแบบเพื่อการพัฒนาอาชีพซึ่งมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านผู้นำ องค์ประกอบด้านความเป็นกลุ่มอาชีพ องค์ประกอบด้านผลผลิต องค์ประกอบด้านการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายชุมชน องค์ประกอบด้านการปรับตัวของชุมชน และองค์ประกอบด้านฐานคิดและการจัดการตนเองของชุมชน

สำหรับการใช้ตัวแบบพัฒนาอาชีพ ได้จัดเวทีระดมความคิดเกี่ยวกับความร่วมมือกับภาคีทั้ง 3 ชุมชน ยอมรับว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม. ไชยา เป็นกลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินงานสอดคล้องกับตัวแบบทั้ง 6 องค์ประกอบมากที่สุด และเห็นด้วยกับทั้ง 3 ชุมชนที่ร่วมกันพัฒนาอาชีพทำนาข้าวหอมไชยาในลักษณะกลุ่มอาชีพเพื่อใช้บริโภคและเพื่อจำหน่ายภายหลังจัดตั้งกลุ่มได้ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ 3 ระยะคือ ระยะเตรียมการ ระยะดำเนินการผลิต และระยะหลังการผลิต แล้วดำเนินการตามแผนในปี พ.ศ. 2553 โดยมีการดำเนินการเพียง 2 กลุ่ม กลุ่มทำนาตำบลป่าเวไม่สามารถเข้าร่วมได้เนื่องจากประสบปัญหาบางประการ กลุ่มอาชีพ 2 กลุ่มได้ดำเนินการตามแผนกระบวนการผลิต แต่พื้นที่ทำนาตำบลทุ่งประสบอุทกภัยทำให้น้ำข้าวเสียหายเกือบทั้งหมดจึงไม่สามารถดำเนินการตามแผนหลังการผลิตได้ ส่วนกลุ่มอาชีพตำบลเลม็ด ผลิตข้าวที่ได้ไม่มีคุณสมบัติเช่นข้าวหอมไชยาที่มีมาแต่เดิม ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามแผนหลังการผลิตได้เช่นกัน กลุ่มทั้งสองได้ข้อสรุปร่วมกันว่าควรปรับปรุงกระบวนการผลิตด้วยการคัดเลือกพันธุ์อย่างดี จะต้องเลิกใช้ปุ๋ยเคมีและยาปราบศัตรูพืช เปลี่ยนเป็นมาใช้ปุ๋ยธรรมชาติ น้ำหมักชีวภาพ และใช้ผลผลิตจากพืชบางอย่างแทนสารเคมีปราบศัตรูพืช ควรเข้มงวดต่อการดูแลรักษากำจัดวัชพืชตามวิธีการทำนาแต่เดิม ควรมีพิธีกรรมผูกข้าว ทำขวัญข้าวเพื่อบูชาแม่โพสพ ควรนาระบบการขอแรงมาใช้ และควรเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนการทำนาข้าวอย่างละเอียด หลังจากนั้นสมาชิกกลุ่มอาชีพทั้งสองกลุ่มได้ร่วมกันทำนาข้าวหอมไชยาอีกครั้งในปี 2554 ด้วยการนำปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ตรา “ขวัญดิน” มาใช้แก้ปัญหาแทนการใช้ปุ๋ยธรรมชาติ ในการทำนาครั้งที่ 2 ได้นำข้อเสนอแนะจากครั้งที่ 1 มาใช้ปรับปรุงกระบวนการผลิต แต่ผลผลิตยังคงมีคุณลักษณะเหมือนกับครั้งที่ 1 ทำให้ผลผลิตของกลุ่มตำบลเลม็ดไม่สามารถนำไปใช้ดำเนินการเชิงธุรกิจได้ทั้งในรูปข้าวเปลือกและการแปรรูป ส่วนผลผลิตของตำบลทุ่ง แม้มีผลผลิตน้อย แต่คุณสมบัติใกล้เคียงกับข้าวหอมไชยาแต่เดิมจึงไม่มีปัญหาต่อการนำไปบริโภค จำหน่ายเป็นข้าวเปลือก หรือแปรรูปเป็นข้าวกล้อง แต่ก็มีข้อจำกัดในการดำเนินการเนื่องจากผลผลิตน้อยจึงทำได้เพียงขึ้นทดลองเท่านั้น แต่ก็เห็นแนวโน้มว่ามีโอกาสเป็นไปได้สูงที่จะดำเนินการตามแผนการผลิตได้ในอนาคต อย่างไรก็ตามเหตุผลสำคัญที่กลุ่มอาชีพต้องตระหนัก คือ การทำนาข้าวหอมไชยาทำได้เพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น จึงทำให้กลุ่มอาชีพไม่มั่นใจว่าหากดำเนินการต่อไปจะอยู่รอดได้ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน แต่กลุ่มทำนาทั้ง 2 กลุ่ม ต่างเห็นพ้องกันและยืนยันอย่างหนักแน่นว่าควรทดลองทำโดยปรับปรุงพัฒนากันอีกต่อไป

Abstract

There are two main contents in this research i.e., knowledge on career that following the sufficiency economic concept, and the ideal model for development of a suitable career that included using of the model career development for the consistency of community economy. Research areas are of 3 sub-districts in Chaiya province i.e., Pavae sub-district, Toong sub-district, and Lamed sub-district. The learning process starts with understand the area context in its changing condition. Later on, study the main content by study the concerned document, and field study as well. Field study is composed of survey, observation, in-depth interview, and brain storming. All data are analyzed, synthesized, and presented by descriptive analysis method.

Knowledge on the career may be assumed as follows: formerly, local people in the 3 sub-districts lived their lives mainly in doing paddy farming, farming, hunting, and cultivation, since the community were based on community economy or sufficiency economy. Later on, the communities career had changed when people did not live their lives on subsistence production, but produced for sale. When the National Economic and Social Development Plan had been declared, the paddy farming become less and less. These area became oil palm plantation, rubber tree plantation, and shrimp farming instead of the paddy farming area as before. There appeared more personal career such as local fisherman, mushroom plantation, handicraft, and so on. In addition, there were also available another occupation class i.e., fertilizer manufacturer, non-toxic vegetable manufacturer, duck manufacturer, mushroom manufacturer, salted eggs manufacturer, half-polished rice manufacturer, and so on. All careers follow the King' s sufficiency economic concept roughly, in order to endure the consistency, and better life quality.

The ideal model for the career development of the community members' process are analyzed and synthesized data from the 3 sub-districts, which revealed that the communities choose the following careers: non-toxic vegetable of Pavae sub-district, salted eggs community enterprise of Chaiya, and mangrove reservation group for the increasing of the number of fiddler crab of Lamed sub-district. All the careers, and career class had done activities that could lead the community to be potency communities, and self consistency after the sufficiency economic concept. There were ideal models to develop career, which composed of 6 factors: leader, career class, product, connection between community, community adaptation, and knowledge and self management of the community.

The ideal model for career development are brain storming, which had been done for the cooperation between the 3 alliance communities. All agree that the salted eggs community enterprise of Chaiya sub-district was the only career class that done their work accordingly to the 6 factors. Moreover, there were agreement among the 3 communities to develop the fragrance paddy farming of Chaiya as a career class for consume, distribute, and transform into half-polished rice. Having established the group, there was operational plan, which had 3 steps: preparing step, proceeding step, and post production step. Due to some difficulties, the Pavay sub-district could not follow the plan. The two groups had started after the plan in 2010. The 2 career classes had done after the operational plan, but Toong sub-district was flood that year. Most of the paddy farming were damaged. Therefore, the Toong sub-district could not do the post production plan. However, the product of the Lamed sub-district was not in a good quality, the post production could not did, too. The 2 career classes came to conclusion that there should be a good system in paddy selection, there should abandon the utilize of chemical fertilizer, and herbicide. They should use natural fertilizer, effective microorganism liquid, and use other product form some kind of plant as herbicide. There should be more strict to the traditional paddy farming in doing herbicide. Moreover, there should bring back the traditional paddy farming ceremonies to offer to the rice goddess. There should gather members of the community to help neighbors harvest, and systematically collected all data in paddy farming investment. In the following year, the 2 career groups had agree to do the fragrant Chaiya paddy farming again. They used Organic fertilizer pellet brand "Kwandin" to improve the production process. Unfortunately, the product of Lamed sub-district is similar to the first year, there could not do the post production. Fortunately, Toong sub-district yielded a few product, which had a similar quality to Chiya fragrant rice. Since the rice product was very few, rice was consumed, distributed, and could make into half-polished rice in a small amount. However, all process were only try out. This tended to be a good chance to follow the operation plan in the future. There is a fact that these career classes aware i.e., the fragrant Chaiya paddy farming could do only once in a year. This caused the groups to be hesitated in continue doing this framing for their survival in this kind of economic situation in the present. Fortunately, the 2 paddy framing groups still agree to continue and develop the paddy farming process.